

Διδαχή την Θ' Κυριακή του Ματθαίου για τη βοήθεια του Θεού στον άνθρωπο που θλίβεται

Άγιος Ιγνάτιος Μπριαντσανίνωφ

Ο ΑΓΙΟΣ απόστολος Πέτρος, όπως ακούσαμε σήμερα στο Ευαγγέλιο, όταν είδε κάποτε τον Κύριο να βαδίζει πάνω στην τρικυμισμένη θάλασσα, Του είπε: «Δώσε μου εντολή να έρθω κοντά Σου περπατώντας πάνω στα νερά». Και παίρνοντας την εντολή από τον παντοδύναμο Κύριο, κατέβηκε από το καΐκι, όπου βρισκόταν, και άρχισε να βαδίζει πάνω στα νερά, τα οποία ήταν σαν να είχαν στερεοποιηθεί κάτω από τα πόδια του. Όσο πίστευε ο Πέτρος στην εντολή του Κυρίου, όσο ήταν προσηλωμένος με τον νου και την καρδιά του σ' αυτή την εντολή, βάδιζε πάνω στο υγρό στοιχείο όπως στη στεριά. Αλλά ο άνεμος ήταν πολύ δυνατός και τα κύματα σηκώνονταν ψηλά. Ο Πέτρος, στρέφοντας την προσοχή του σ' αυτά,

άφησε να εισχωρήσει μέσα του κάποιος φόβος, φόβος που από έναν επιφανειακό κριτή θα χαρακτηριζόταν φυσικός και εύλογος. Τότε, όμως, άρχισε να βουλιάζει. «Κύριε, σώσε με!», κραύγασε στον Χριστό. Κι Εκείνος, απλώνοντάς του το χέρι, τον έσωσε από τον πνιγμό, λέγοντας: «Ολιγόπιστε, γιατί σε κυρίεψε ή αμφιβολία;».

Όλοι μας βαδίζουμε πάνω στα άστατα κύματα της θάλασσας του βίου, που σείεται και αναταράζεται από τις τόσες συμφορές και δυσκολίες· όλοι μας βαδίζουμε πάνω σ' αυτά τα κύματα και κατευθυνόμαστε προς τις πύλες του θανάτου, για να κριθούμε από τον Θεό. Πόσο επισφαλής είναι κάτω από τα πόδια μας η θάλασσα του βίου! Δεν μπορούμε να μάθουμε τι θα μας συμβεί την κάθε στιγμή. Οι πιο μεγάλες αλλαγές στη ζωή μας γίνονται απροσδόκητα, αιφνιδιαστικά. Ακόμα κι ο θάνατος μας κρυφοζυγώνει σαν κλέφτης, μας κρυφοζυγώνει όπως όλες σχεδόν οι συμφορές.

Δέρνεται η θάλασσα από ισχυρούς ανέμους, που σηκώνονται από διάφορες μεριές για ανεξιχνίαστη αιτία. Και του βίου μας η θάλασσα δέχεται διάφορες επιθέσεις από τα πονηρά πνεύματα και από τους ανθρώπους που έχουν γίνει όργανά τους. Παθαίνουμε ποικίλες συμφορές από αναπάντεχα περιστατικά, από τη μυστηριώδη πορεία των πραγμάτων. Είναι αδύνατο να προβλέπουμε και να προγνωρίζουμε τι θα επινοήσει η μοχθηρία, τι θ' αποτελέσει αφορμή ή μέσο κάποιου κακού, από πού θα έρθει ένας πειρασμός. Και όλα αυτά είναι μεν αδύνατο να τα προβλέπουμε, τις περισσότερες φορές, όμως, είναι αδύνατο και να τα αποτρέπουμε.

Υπάρχει άλλη μια θάλασσα, θάλασσα αόρατη, κάτω από τα νοερά βήματά μας. Η θάλασσα αυτή δέρνεται και αναταράζεται από άλλους ανέμους. Είναι η καρδιά μας, όπου συσσωρεύονται ποικίλα αισθήματα. Τα αισθήματα του πεσμένου ανθρώπου είναι μολυσμένα από την αμαρτία και γι' αυτό συνήθως δεν είναι σωστά. Ο «παλαιός άνθρωπος», που δεν έχει ανακαινιστεί από τη θεία χάρη, σπάνια μπορεί να ενεργήσει σύμφωνα με τις ευαγγελικές εντολές, και τότε με την άσκηση πολλής βίας στον εαυτό του και με τρόπο ατελή. Τα μολυσμένα από την αμαρτία αισθήματα ενεργούν άλλοτε περιορισμένα και άλλοτε απεριόριστα. Όταν ενεργούν περιορισμένα, είναι μεν σφραγισμένα από κάποιαν εμπάθεια, αλλά δεν εκδηλώνονται πλήρως τα αντίστοιχα πάθη. Όταν, όμως, ενεργούν απεριόριστα, τότε τα πάθη εκδηλώνονται πλήρως. Τα αισθήματά μας επηρεάζονται από τους λογισμούς, τους οποίους σπέρνουν στον νου μας τα πνεύματα της κακίας, οι

εχθροί του ανθρωπίνου γένους. Άλλοτε μας κυριεύει η λύπη, άλλοτε μας ταραάζει η οργή, άλλοτε μας παρασύρει η ηδυπάθεια, άλλοτε μας πλανά η κενοδοξία. Αυτός ο άνεμος των λογισμών συχνά είναι τόσο ισχυρός, που δεν βρίσκουμε τρόπο να του αντισταθούμε. Τα χάνουμε, παραλύουμε από την ακηδία, βυθιζόμαστε στην απόγνωση, αγγίζουμε τον όλεθρο.

Τι θα πούμε στον άνθρωπο που έχει αντιληφθεί ότι τόσο στην εξωτερική όσο και στην πνευματική του ζωή βαδίζει πάνω σε κύματα; Θα του πούμε τούτο: “Βαδίζεις με εντολή του Θεού σου”. Έτσι βάδιζε πάνω στα κύματα ο άγιος απόστολος Πέτρος. Και δεν βυθιζόταν, όσο πίστευε ακλόνητα ότι ενεργούσε σύμφωνα με εντολή του Θεού.

Ας πιστεύουμε, λοιπόν, κι εμείς ότι ο Θεός μας κάλεσε από την ανυπαρξία στην ύπαρξη και μας χάρισε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα επίγειας ζωής, με την εντολή να εκπληρώνουμε στη διάρκειά του το θέλημα Εκείνου. Ας πιστεύουμε συνάμα ότι, σύμφωνα με την υπόσχεσή Του, αν Τον υπηρετούμε πιστά, η πρόνοιά Του θα φροντίζει ακοίμητα για μας. Ας πιστεύουμε, επίσης, ότι ως πλάσματά Του βρισκόμαστε ολοκληρωτικά κάτω από το θέλημά Του και, επομένως, τίποτα δεν μας συμβαίνει ανεξάρτητα απ’ αυτό το παντοδύναμο και πανάγιο θέλημα. Μ’ αυτή τη σκέψη θα βαδίζουμε πάνω στη θάλασσα του βίου αδίστακτα και θαρρετά. «Ένα ζευγάρι σπουργίτια δεν πουλιέται για ένα μόνο ασάριο (χάλκινο ρωμαϊκό νόμισμα πολύ μικρής αξίας); Και όμως, ούτε ένα απ’ αυτά δεν πέφτει στη γη χωρίς το θέλημα του Πατέρα σας. Όσο για σας, ο Θεός έχει μετρημένες και τις τρίχες της κεφαλής σας. Μη φοβηθείτε, λοιπόν, γιατί εσείς αξίζετε περισσότερο από πολλά σπουργίτια».

Οι άνθρωποι είμαστε αδύναμοι. Για να μας παρηγορήσει, λοιπόν, και να μας νουθετήσει ο Θεός, παραχώρησε να κλονιστεί και να κινδυνεύσει ο Πέτρος. Όταν την πίστη στον Θεό την αντικαθιστούν ανθρωπίνου συλλογισμοί, τότε ο άνθρωπος ταλαιπωρείται μέσα στα κύματα της θάλασσας του βίου. Ταλαιπωρείται και υποφέρει. Από τη μια δεν βρίσκει κανένα ανθρώπινο μέσο για να ξεφύγει από τις οδυνηρές περιστάσεις, κι από την άλλη ξεχνά ακατανόητα τον Θεό. Ο απόστολος Πέτρος, όταν άρχισε να καταποντίζεται, κραύγασε στον Κύριο να τον σώσει. Κι εμείς, μέσ’ από τις δυσκολίες που μας περικυκλώνουν, ας αναγκάσουμε τον εαυτό μας να θυμηθεί τον Θεό, ας στραφούμε στον Θεό με ολόθερμη προσευχή, ζητώντας Του να μας λυτρώσει. Η λύτρωση δεν θ’ αργήσει. Ο Κύριος θα έρθει. Και τότε ο καθένας

μας θ' ακούσει μέσα στη συνείδησή του μίαν ήρεμη αλλά συνάμα και ελεγκτική φωνή: «Ολιγόπιστε, γιατί σε κυρίεψε η αμφιβολία;».

Οι δοκιμασίες της ζωής είναι απαραίτητες. Παραχωρούνται από τη θεία πρόνοια. Μας στέλνονται, ώστε, κάτω από την πίεσή τους, να προστρέξουμε στον Θεό, που Τον έχουμε λησμονήσει, και να Τον γνωρίσουμε εμπειρικά. «Ζήτησε τη βοήθειά μου την ημέρα της θλίψεως», συμβουλεύει ο Θεός τον άνθρωπο που θλίβεται, «κι εγώ θα σε απαλλάξω από τα δεινά σου- κι εσύ τότε θα με δοξάσεις» (Ψαλμ. 49:15). «θα με δοξάσεις» σημαίνει: "θα με γνωρίσεις εμπειρικά με τη ζωντανή γνώση και θα πιστέψεις σ' εμένα με τη ζωντανή πίστη. Με τη νεκρή γνώση, τη γνώση του γράμματος του νόμου, σου φαίνομαι ανύπαρκτος".

Στον Πέτρο, όταν αυτός άρχισε να βυθίζεται, ο Κύριος έδωσε το χέρι Του για να τον σώσει. Για να βγούμε εμείς από μια δυσκολία, γίνεται κάποια επέμβαση της θείας πρόνοιας ιδιαίτερα εμφανής και αντιληπτή. Είναι ασήμαντο το ταρακούνημά μας από τις θλίψεις μπροστά στη γνώση του Θεού που αποκτούμε μ' αυτές. Η ταλαιπωρία από τις θλίψεις είναι πρόσκαιρη. Η ουσιαστική γνώση του Θεού και η συνακόλουθη οικείωσή Του είναι θησαυρός αιώνιος, είναι το εχέγγυο των αιώνιων αγαθών.

Έτσι ακριβώς πρέπει να κάνουμε, όταν σηκώνεται μια ψυχική θύελλα, όταν η ειρήνη της καρδιάς διακόπτεται και διαταράσσεται από τους λογισμούς της αμαρτίας. Οι λογισμοί αυτοί εμφανίζονται συνήθως με ένδυμα ορθότητας και δικαιοσύνης, αλλά αναγνωρίζονται από την ταραχή που προξενούν στην καρδιά. Είναι φοβερή η θύελλα των παθών, πιο φοβερή απ' όλες τις θύελλες των εξωτερικών συμφορών. Η εσωτερική θύελλα είναι πιο επικίνδυνη από την εξωτερική. Την ώρα μιας ορατής θύελλας σκοτεινιάζει ο ουρανός από τα σύννεφα· την ώρα μιας αόρατης θύελλας της καρδιάς σκοτεινιάζει ο νους από τα σύννεφα των λογισμών. Τότε λησμονούνται οι νουθεσίες της Αγίας Γραφής και των θεόσοφων πατέρων. Το πλοiάριο της ψυχής καλύπτεται από τα κύματα διαφόρων εμπαθών αισθημάτων. Ούτε η συζήτηση με φίλους ούτε η ψυχωφελής ανάγνωση δρουν ευεργετικά. Η ψυχή, σκεπασμένη από έναν θολό αχνό, δεν μπορεί να δεχθεί τίποτα. Το μοναδικό μέσο σωτηρίας που απομένει, είναι η θερμή προσευχή. Σαν τον απόστολο Πέτρο πρέπει να κραυγιάσουμε μ' όλη μας την ψυχή στον Κύριο, ζητώντας Του βοήθεια. Κι Εκείνος τι θα κάνει; Αυτό που λέει ο Ίδιος με το στόμα του προφήτη Δαβίδ: «θα κράξει σ' εμένα (με την προσευχή), κι εγώ θα τον ακούσω. Θα

είμαι δίπλα του στη θλίψη του. Θα τον βγάλω από τη θλίψη και θα τον δοξάσω. Θα του δώσω να ζήσει πολλά χρόνια και θα του δείξω ότι θα τον σώσω».

Τι παρήγορη υπόσχεση, ή μάλλον πόσες παρήγορες υποσχέσεις! Ο παντογνώστης Θεός βεβαιώνει ότι θα εισακούσει τον άνθρωπο που θα κλάξει σ' Εκείνον. Αποκαλύπτει ότι με τη θεία πρόνοιά Του θα βρίσκεται δίπλα σ' αυτόν που θα Τον επικαλεστεί. Υπόσχεται ότι θα τον βγάλει από τη θλίψη και θα τον δοξάσει, θα τον δοξάσει με τη δωρεά της θείας Του χάριτος. Και τελειώνει με την υπόσχεση της αιώνιας μακαριότητας και τη φανέρωση της σωτηρίας στην ψυχή, εγκαθιστώντας σ' αυτήν τη θεία βασιλεία Του. Η εγκατάσταση της θείας βασιλείας στην ψυχή από την παρούσα ζωή είναι το εχέγγυο της μετοχής της στην αιώνια. Στον Πέτρο ο Σωτήρας τού κόσμου έδωσε το χέρι Του, προκειμένου να τον σώσει από τον πνιγμό. Σ' εμάς, τους ακολούθους Του, δίνει τη θεία Του χάρη, προκειμένου να μας σώσει, όταν κινδυνεύουμε να χαθούμε μέσα στη φουρτουνιασμένη θάλασσα των παθών.

Μετά την κατάπαυση της τρικυμίας από τον Κύριο, «όσοι ήταν στο καΐκι, ήρθαν και Τον προσκύνησαν, λέγοντας: "Αληθινά, είσαι ο Υιός του Θεού!"». Όταν η θύελλα της καρδιάς κοπάσει με την επέμβαση του Κυρίου, τότε θα εξασθενήσουν και οι άνεμοι τους οποίους ξεσήκωσαν οι δαιμονικοί λογισμοί τότε η ψυχή θα προσκυνήσει τον Υιό του Θεού «πνευματικά και αληθινά», επειδή θα έχει λάβει στα μύχιά της την πληροφορία ότι Αυτός είναι πραγματικά ο Υιός του Θεού και Θεός.

Οι εξωτερικοί πειρασμοί μας οδηγούν στη γνώση του Θεού με τη φανέρωση της πρόνοιάς Του· στερεώνουν την πίστη μας στη φιλόανθρωπη μέριμνά Του για μας· εμπνέουν στην καρδιά μας τον φόβο του Θεού και την ευλάβεια σ' Αυτόν, καθώς αισθανόμαστε ότι μας βλέπει και Τον βλέπουμε νοερά μας κατευθύνουν σε διαγωγή σύμφωνη με τις ευαγγελικές εντολές και μας αποτρέπουν από την αμαρτία, την οποία αποστρέφεται ο Κύριος.

Οι ψυχικοί πειρασμοί, πάλι, μας παρέχουν βαθύτερες γνώσεις. Πρέπει να επισημανθεί ότι σ' αυτούς τους πειρασμούς και στη δραστική ενέργειά τους υποβάλλονται σχεδόν αποκλειστικά οι ακόλουθοι εκείνοι του Κυρίου που έχουν αφιερώσει τον εαυτό τους στην υπηρεσία Του, ζώντας ησυχαστικά με την άσκηση της νοεράς προσευχής. Η άσκηση αυτή αποκαλύπτει στον άνθρωπο την ψυχή του. «Όσοι ταξιδεύουν στη θάλασσα» της καρδιάς «με πλοία», δηλαδή με την καθοδήγηση του Λόγου του Θεού και της εκκλησιαστικής παραδόσεως, όχι με την αυθαίρετη νόηση και

άσκησή τους, «όσοι εργάζονται μέσα στα πολλά νερά», στους συλλογισμούς του νου και στα αισθήματα της καρδιάς, «αυτοί είδαν τα έργα του Κυρίου και τα θαυμαστά επιτεύγματά Του στον βυθό» της ψυχής.

Με διάφορους τρόπους ο πάνσοφος και πανάγαθος θεός επιτρέπει να πολεμηθεί ο άνθρωπος εσωτερικά: «Πρόσταζε (ο Κύριος) και σηκώθηκε ανεμοθύελλα. Υψώθηκαν τα κύματα της θάλασσας, που τους ανεβάζουν ως τον ουρανό και τους κατεβάζουν ως τα βάθη της αβύσσου». Από τη φοβερή αναταραχή των αισθημάτων -αυτή είναι η «ανεμοθύελλα»-, την οποία προξενούν οι δαιμονικοί λογισμοί, «η ψυχή τους», η ψυχή των ασκητών, «έλιωνε από τον φόβο με τα τόσα κακά. Ζαλίστηκαν, παραπατούσαν σαν μεθυσμένοι, και όλη τους η σοφία εξαφανίστηκε», εξαιτίας της σκοτεινιάς που έφερε η καταιγίδα, εξαιτίας των πολλών και ζοφερών λογισμών, εξαιτίας της φοβερής ταραχής, εξαιτίας των αμφιβολιών που δεν διαλύονται με την ανθρώπινη λογική. «Τότε μέσα στη θλίψη τους κραύγασαν στον Κύριο, κι Αυτός τους έβγαλε από τις δυσκολίες τους. Πρόσταζε την καταιγίδα κι έγινε απανεμιά· και ησύχασαν τα κύματα».

Μετά τον πνευματικό πόλεμο, συνήθως χαρίζεται από τον θεό πνευματική ειρήνη. «Και χάρηκαν, γιατί ησύχασαν, και ο Κύριος τους οδήγησε στο λιμάνι του θελήματός Του». Διδαγμένοι οι πνευματικοί αγωνιστές από τους εσωτερικούς πολέμους, αποκτούν τη γνώση του αγίου θελήματος του θεού και σιγά-σιγά μαθαίνουν να παραμένουν σ' αυτό. Η γνώση και η εφαρμογή του θείου θελήματος είναι ένα καταφύγιο για την ψυχή, καταφύγιο στο οποίο αυτή βρίσκει ηρεμία και ελπίδα σωτηρίας. Έχοντας αποκτήσει μυστικά από τον Κύριο τη γνώση του καλού και του κακού με την εμπειρική αίσθηση της επενέργειας της αμαρτίας και της επενέργειας της χάριτος στην ψυχή τους –από τις οποίες η δεύτερη εξουδετερώνει την πρώτη–, ευχαριστούν και δοξολογούν «τον Κύριο για το έλεός Του» στις προσευχές τους. Παράλληλα, διακηρύσσουν «τα θαυμαστά έργα Του στους άλλους ανθρώπους», στους αδελφούς τους, κατά τις εποικοδομητικές συζητήσεις τους. «Στη σύναξη του λαού θα Τον εξυψώσουν και στο συνέδριο των πρεσβυτέρων θα Τον δοξάσουν».

«Σ' εκείνους που αγαπούν τον θεό», λέει ο απόστολος, «τα πάντα συντελούν στο καλό τους». Ο θεός κάνει να συντελούν στο καλό τους όχι μόνο οι εξωτερικές θλίψεις και συμφορές, αλλά και οι εσωτερικές, εκείνες δηλαδή που προέρχονται από τον ξεσηκωμό και τη θύελλα των παθών. Αυτές είναι που αποκαλύπτουν στον

άνθρωπο την πτώση του, αυτές είναι που τον κατεβάζουν από τα ύψη της υπερηφάνειας στην κατάσταση της αυτογνωσίας και της ταπεινοφροσύνης, αυτές είναι που του δείχνουν την απόλυτη αναγκαιότητα του Λυτρωτή και τον ρίχνουν με αυταπάρνηση στα πόδια Του.

Όταν βλέπουμε να ξεσηκώνονται μέσα μας τα πάθη, ας μην ταραζόμαστε, όπως ταραζονται συνήθως όσοι δεν έχουν αυτογνωσία. Τα πάθη είναι φυσικά στη φθαρμένη από την αμαρτία φύση μας, όπως φυσικά σε μια αρρώστια είναι τα συμπτώματά της. Κάθε φορά που ξεσηκώνονται τα πάθη, πρέπει να προστρέχουμε χωρίς καθυστέρηση στον Κύριο με την προσευχή και τα δάκρυα, περιμένοντας με υπομονή την προστασία Του και προβάλλοντας στο μεταξύ σθεναρή αντίσταση.

Τα πάθη φοβίζουν όχι μόνο τους ανθρώπους που κυριαρχούνται απ' αυτά, αλλά και εκείνους που έχουν προοδεύσει στην αρετή. Αυτό συμβαίνει με παραχώρηση του Θεού, ώστε η απόκτηση της αρετής να μην αποτελέσει για τον αδύναμο άνθρωπο αιτία κομπασμού και υπερηφάνειας. Συχνά, έπειτα από παρατεταμένη γαλήνη, σηκώνεται φοβερή θύελλα. Έτσι, εκείνοι που νόμιζαν ότι βρίσκονταν σε ασφαλές καταφύγιο, συνειδητοποιούν ότι βρίσκονται σε ανοιχτή και φουρτουνιασμένη θάλασσα. Η απάθεια δεν μπορεί να θεωρηθεί κατάσταση μόνιμη, παρά μόνο όταν το σώμα αποτεθεί στον τάφο και η ψυχή αφήσει αυτόν τον κόσμο, τον γεμάτο πλάνες, πειρασμούς και δόλο.

«Σώσε μας, Κύριε, χανόμαστε!», κραύγασαν στον Σωτήρα του κόσμου οι μαθητές Του κάποια άλλη φορά που ταξίδευαν πάλι με πλοiάριο. Σηκώθηκε ξαφνικά μεγάλη τρικυμία στη θάλασσα και τα κύματα σκέπαζαν το πλοiάριο. Ο Κύριος, ωστόσο, κοιμόταν. Με τον ύπνο Του υποδηλώνεται η δική μας λήθη του Θεού. Με τον πειρασμό εξαφανίζεται η λήθη. Τότε θυμόμαστε τον Κύριο και ζητάμε τη βοήθειά Του. Κι Εκείνος «επιτιμά τους ανέμους και τη θάλασσα», ως πανάγαθος και παντοδύναμος, «και γίνεται απόλυτη γαλήνη». Φτάνει μόνο να Τον επικαλεστούμε στον καιρό της θλίψεως. Αμήν.

(Πηγή: “Ασκητικές ομιλίες Α’” Αγίου Ιγνατίου Μπριαντσανίνωφ, επισκόπου Καυκάσου και Μαύρης θάλασσας, Εκδ. Ιεράς Μονής Παρακλήτου, Ωρωπός Αττικής)